

Omavalvontaohjelman pääkohdat

2024–2025

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Mitä on omavalvonta?

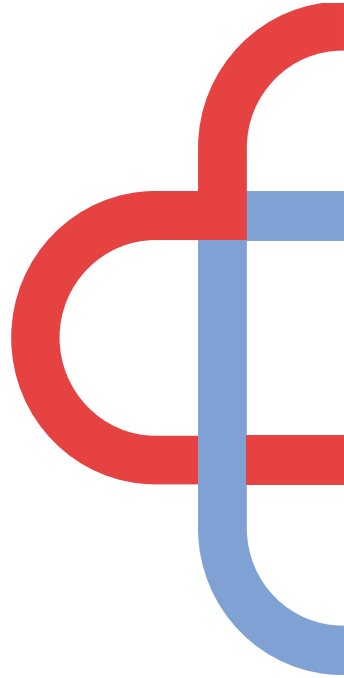
Omavalvonnalla varmistetaan ensisijaisesti asukkaiden lakisääteisten palvelujen laadukas toteutuminen.

Omavalvonta on hyvinvointialueen ja alueen palveluntuottajien päivittäisessä toiminnassa elävä toimintakulttuuri, joka sisältää seurannan ja kehittämisen menetelmät palveluiden laadun sekä turvallisuuden varmistamiseksi ja johtamisen tueksi.

Omavalvontaohjelma kuvaa miten omavalvonta kokonaisuutena hyvinvointialueella järjestetään. Hyvinvointialueen omavalvonnan toteuttamista ohjaavat omavalvonnan periaatteet ja toteuttamisen kokonaisprosessi. Omavalvonnassa on määritelty prosessit, toimintamallit, ohjeet, roolit ja vastuut, joiden avulla päämäärään päästään.

Hyvinvointialueen omavalvonta sisältää palvelutuotannon ohjauksen ja valvonnan.

Omavalvonta on läpi organisaation tapahtuvaa riskienhallintaa, tiedolla johtamista, jatkuvaa oppimista ja palveluiden kehittämistä. Omavalvonta kuuluu jokaiselle hyvinvointialueen työntekijälle.

Omavalvonta on hyvinvointialueen ensisijainen valvonnan muoto

Omavalvonta on osa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen valvonnan kokonaisuutta ja yksi keskeinen menetelmä toteuttaa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat jatkuva osa hyvinvointialueen tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävää toimintaa: päivittäistä johtamista, suunnittelua, arviointia, päätöksentekoa ja toimintaprosesseja.

Omavalvontaohjelman suhde hyvinvointialueen strategiaan ja muihin dokumentteihin

Omavalvontaohjelma on yksi Päijät-Hämeen hyvinvointialue-strategian toimintaohjelmista.

Omavalvontaohjelmassa määritellään Päijät-Hämeen hyvinvointialueen omavalvonnan periaatteet, tavoitteet ja vastuut tuleville vuosille.

Omavalvontaohjelman sisältö vaikuttaa muihin omavalvontaa ohjaaviin dokumentteihin, kuten sosiaali- ja terveystalveluiden sekä pelastustoimen omavalvontasuunnitelmiin.

Omavalvonnan käsitteet ja periaatteet

Omavalvonnan keskeiset käsitteet (1/2)

Termi	Selitys
Omavalvonta	Omavalvonnalla varmistetaan lakisääteisten ja laadukkaiden palveluiden toteutuminen osana järjestämis- ja tuottamistehtävää. Sen perusajatuksena on varmistaa, että asukkaat saavat toimivat, oikea-aikaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys, sekä pelastustoimien palvelut. Se on päivittäisessä toiminnassa elävä toimintakulttuuri, joka sisältää lakisääteisen velvollisuuden lisäksi seurantajärjestelmän palveluiden kehittämisen, laadun varmistamisen ja johtamisen tueksi.
Omavalvontaohjelma	Strateginen instrumentti, jonka tehtävänä on varmistaa hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutuminen. Ohjelma kuvaa miten omavalvonta on hyvinvointialueella järjestetty. Se sisältää kuvauksen hyvinvointialueen valvonnan kokonaisuudesta, jolla varmistetaan omavalvonnan toteutuminen julkisessa ja yksityisessä palveluntuotannossa sisältäen neuvonnan ja ohjauksen. Lisäksi ohjelma toimii ohjaavana dokumenttina palveluysikkökohtaisille omavalvontasuunnitelmille.
Omavalvonta-suunnitelma	On päivittäinen, arjen työväline palvelutuotannossa, jonka tarkoituksena on varmistaa toiminnan tasolla laadukkaan ja turvallisen palvelun toteutuminen. Sisältää asiakas- ja potilasturvallisuuden kokonaisuuden. Kuvaa keskeiset toimenpiteet ja mittarit, joiden avulla palveluysikkö varmistaa ja valvoo toiminnan sekä palvelujen laatua. Omavalvontasuunnitelma tulee tehdä yhteistyössä palveluysikön henkilöstön ja asukkaiden kanssa.

Omavalvonnan keskeiset käsitteet (2/2)

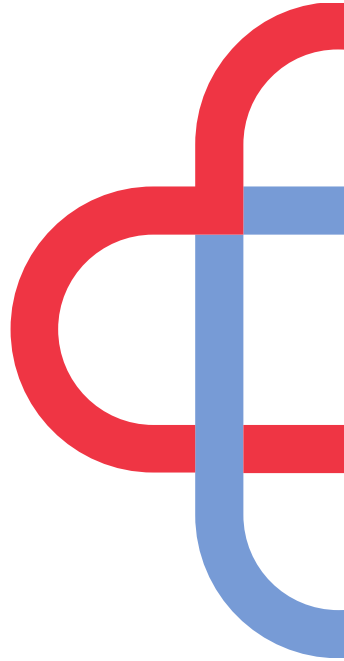
Termi	Selitys
Valvonta	Palvelunjärjestäjä eli hyvinvointialue valvoo toimintaa siten, että se on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan vaatimustenmukaista. Hyvinvointialue valvoo sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita. Valvonta on ennakoivaa, suunnitelmallista ja jälkikäteistä valvontaa. Kaikissa valvonnan muodoissa on keskeistä omavalvonnan toteutumisen varmistaminen, ohjaus ja neuvonta.
Riskienhallinta	Riskienhallinta on toimintatapa, jolla tunnistetaan, analysoidaan ja hallitaan toimintaan sekä toimintaympäristöön liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia jokapäiväisessä toiminnassa kaikilla organisaatiotasolla. Riskienhallintaa tehdään tavoitteita tarkasteltaessa ja niitä asetettaessa. Riskienhallintaa tehdään myös suunnittelun yhteydessä ja mittaritiedon hyödyntämisessä ja vertailussa. Riskienhallintaa tehdään päätöksenteon osana. Riskienhallinnassa tunnistetaan toiminnasta ja toimintaympäristöstä nousevia riskejä ja heikkoja signaaleja ja arvioidaan niiden mahdollisia vaikutuksia organisaation tavoitteisiin sekä tehdään analyysiin perustuvia riskienhallintatoimenpiteitä.
Viranomaisvalvonta	Viranomaisvalvonta on valvontaviranomaisen eli Aluehallintoviraston ja Valviran toteuttamaa valvontaa. Viranomaisvalvonnan tarkoituksena on varmistaa hyvinvointialueen omavalvonnan toteutuminen.

Omavalvonnan ohjaavat periaatteet

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ohjaavat periaatteet muodostavat toimintakulttuurin, jota hyödynnetään omavalvonnan toteuttaessa.

- 1 Omavalvontaa tehdään ensisijaisesti Päijät-Hämeen asukkaita varten ja asukkaiden kanssa yhteistyönä.
- 2 Omavalvonnan tavoitteena on tukea ammattilaisia onnistumaan tehtävissään.
- 3 Omavalvonnan avulla varmistetaan asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutuminen.
- 4 Omavalvonnan päämääränä on myös tukea johtamista, palvelujen järjestämistä ja toiminnan kehittämistä.
- 5 Omavalvonnan toimintamallit ja edellytykset ovat tarkoituksenmukaisella tavalla yhdenmukaisia kaikille alueen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimijoille.
- 6 Omavalvonnassa hyödynnetään laajasti tiedolla johtamisen mahdollisuuksia ja hyödynnetään enenevissä määrin tietoperustaisia, digitaalisia valvonnan menettelyjä.
- 7 Omavalvonta on systemaattista, valvontamenettelyt riskiperusteisesti kohdennettuja ja niitä toteuttaa valvontatyöhön erikoistunut henkilöstö.
- 8 Omavalvonta on yhteistyötä palvelunjärjestäjän, palveluntuottajien ja asukkaiden välillä ja hyödyttää kaikkia osapuolia lisäten läpinäkyvyyttä ja osallisuutta.

Oma-valvonnan lähtökohdat

Lainsäädännön edellytykset hyvinvointialueen omavalvonnalle

Järjestämisvastuun-varmentaminen	Seuranta- ja arviointi-velvollisuus	Tuottamisen ohjaus- ja valvontavelvollisuus	Omavalvonnan toteuttaminen
• Varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen ja kansallisten taviotteiden toteutuminen • Varmistettava palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus • Varmistettava riittävä johtamis-/osaaminen, toimintakyky ja valmius järjestämisvastuun toteuttamiseen • Toteuttaa hankinnat asianmukaisesti ja lainsäädännön edellyttämällä tavalla sopimuksiin perustuen	• Seurattava alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä väestöryhmittäin • Seurattava palvelujen tarvetta, saatavuutta, laatua, turvallisuutta, vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta sekä kustannuksia ja tuottavuutta • Seurattava ja arvioitava strategisten tavoitteiden toteutumista • Seurattava ja arvioitava omavalvonnan toteutumista	• Ohjattava ja valvottava omaa ja yksityistä palvelutuotantoa • Varmistettava yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtyjen sopimuksien toteutuminen • Varmistettava, että palveluntuottajilla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset • Vaadittava epäkohtien korjaamista asettamassaan riittävässä määrääjassa	• Tunnistettava riskit ja määritellä niihin suojaavat toimenpiteet • Kehitettävä laadukkaat, turvalliset ja vaikuttavat prosessit, palveluketjut ja toimintamallit • Määriteltävä turvallisuutta edistävät linjaukset ja ohjeistukset • Oma-/valvottava, että palvelut ovat sisällöltään ja laadultaan asiakkaiden ja potilaiden tarpeiden ja turvallisuuden mukaiset

Omavalvonnan kokonaisvastuu

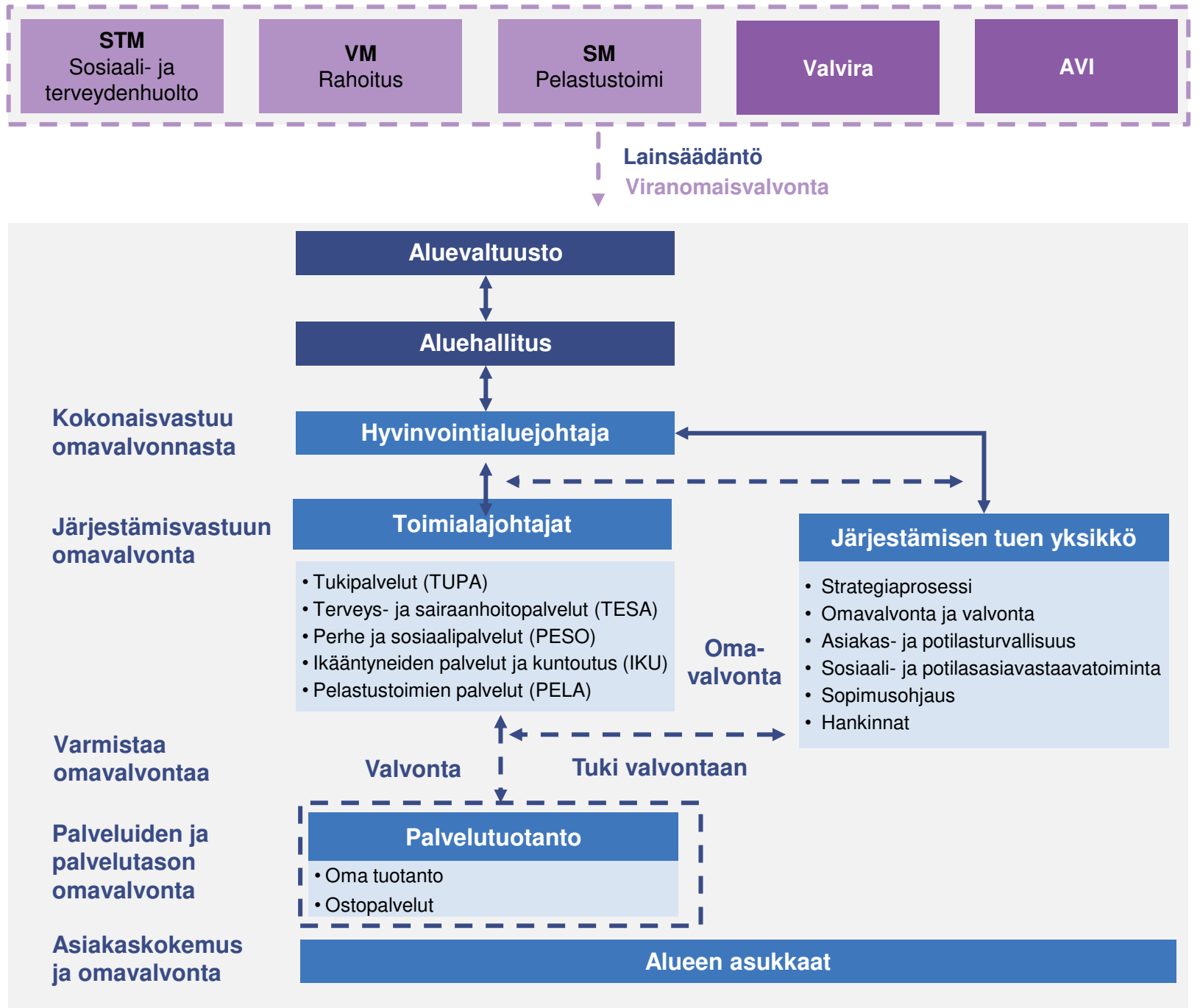
Aluehallitus vastaa hyvinvointialueen omavalvonnan kokonaisuudesta.

Hyvinvointialuejohtaja vastaa siitä, että tuottamisen valvonta on järjestetty.

Järjestämisen tuen yksikön johtaja vastaa yhteistyössä **toimialajohtajien** kanssa järjestämistehtävän omavalvonnasta.

Järjestämisen tuen yksikkö vastaa omavalvonnan kokonaisuuden suunnittelusta ja kehittämisestä yhteistyössä toimialojen kanssa.

Toimialojen vastuulla on omavalvonnan toteuttaminen ja varmistaminen.

Omavalvonnan organisoituminen Päijät-Hämeessä

Omavalvonnan yhteistyömallin kokonaisuus

- Järjestämisen tuki vastaa ensi sijaisesti omavalvonnan kokonaiskoordinaatiosta sekä kokonaisuuden kehittämisestä sekä tukee järjestämisvastuun omavalvonnan ja valvonnan toteuttamista.
- Toimialat vastaa omavalvonnan toteuttamisesta kaikilla osa-alueilla.
- Yhteistyössä järjestämisen tuki ja toimialat kehittävät omavalvonnan sisältöjä ja menetelmiä.
- Ulkoiset palveluntuottajat vastaavat palvelujensa omavalvonnasta ja alihankkijoiden valvonnasta.

Järjestämisen tuen yksikkö

- Osallistuu kansalliseen kehittämiseen ja tuo viimeisimmän tiedon hyvinvointialueen toiminnan kehittämisen tueksi.
- Vastaa kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian toimeenpanosta
- Vastaa omavalvontaohjelman valmistelusta.
- Vastaa yhtenäisten omavalvonnan ja valvonnan sekä sopimusvalvonnan menetelmien kehittämisessä yhteistyössä toimialojen kanssa.
- Vastaa omavalvonnan seurannan ja raportoinnin keskitetystä kehittämisestä.
- Osallistuu hyvinvointialueen omavalvonnan, valvonnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden osaamisen vahvistamisesta.

Toimialat

- Osallistuu hyvinvointialueen omavalvonnan ja valvonnan kehittämiseen.
- Vastaa omavalvonnan, valvonnan ja sopimusvalvonnan sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden toimeenpanosta ja toteuttamisesta.
- Kirjoittavat omavalvontasuunnitelmat
- Toteuttavat omavalvonnan seurannan
- Määrittelevät omavalvonnan painopisteet ja tuottavat julkiseen raporttiin kehittämistoimenpiteet
- Vastaavat valvonnan toteuttamisesta ja resurssoinnista
- Tukee ulkoisia palveluntuottajia omavalvonnan toteuttamisessa ja osaamisen vahvistamisessa.
- Vastaa hyvinvointialueen omavalvonnan, valvonnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden osaamisen vahvistamisesta.

Järjestämisvastuun omavalvonta

Järjestämisvastuun omavalvonnalla tarkoitetaan hyvinvointialueen asukkaiden palveluiden järjestämisen onnistumisen ja siihen liittyvän riskienhallinnan varmistamista.

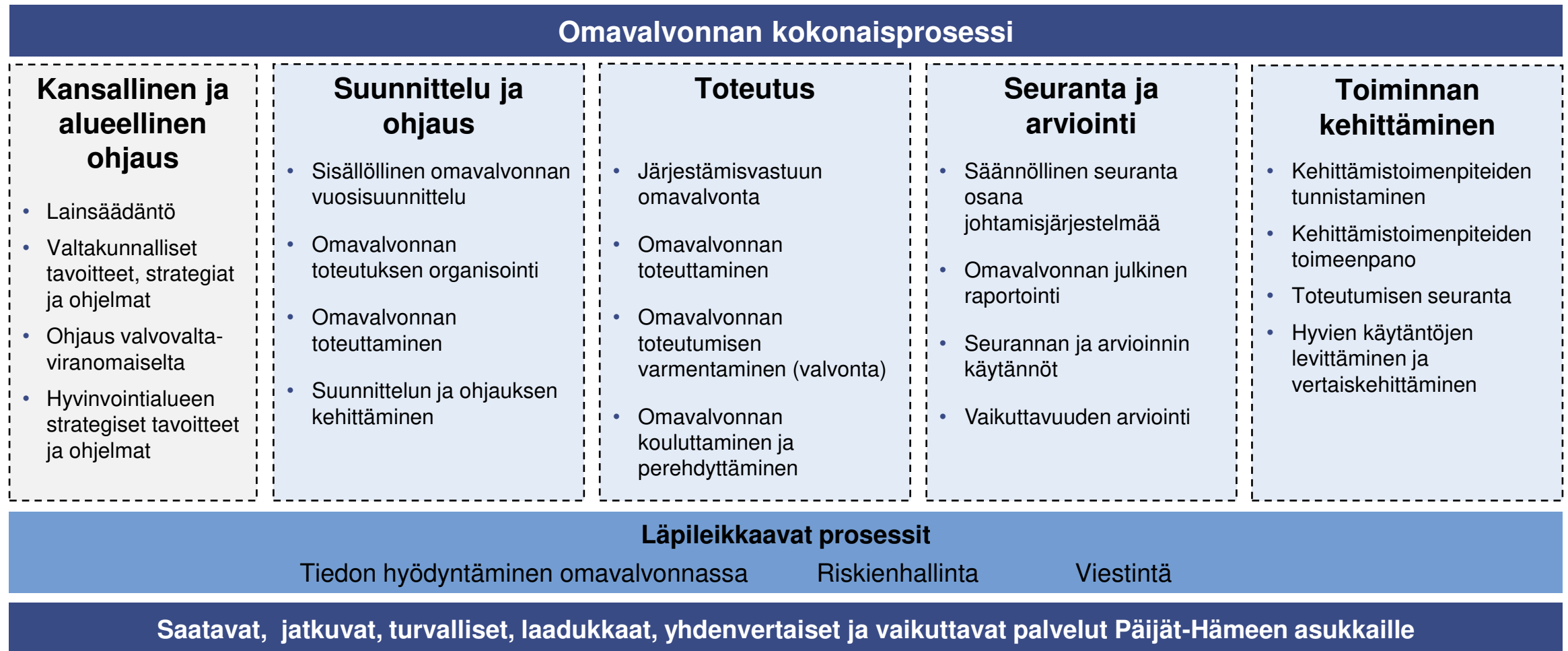
Näiden kokonaisuuksien puitteissa järjestämisvastuun omavalvonnan toimenpiteet kohdistetaan kymmeneen keskeiseen järjestämisvastuun osa-alueeseen.

Järjestämisvastuun keskeiset kokonaisuudet, joihin omavalvonta kohdistuu

1	Strategisten tavoitteiden toteutuminen
2	Hyvinvointialueen kustannusten kehitys ja rahoituksen riittävyys
3	Väestön palvelutarpeen arviointi ja ennakointi
4	Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
5	Palvelujen omavalvonta
6	Vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus
7	Riittävä ja osaava henkilöstö
8	Palvelujen hankkiminen ja riittävä oma palvelutuotanto
9	Riittävät tilat, välineet ja tarvikkeet
10	Huoltovarmuus, jatkuvuus, poikkeusoloihin varautuminen

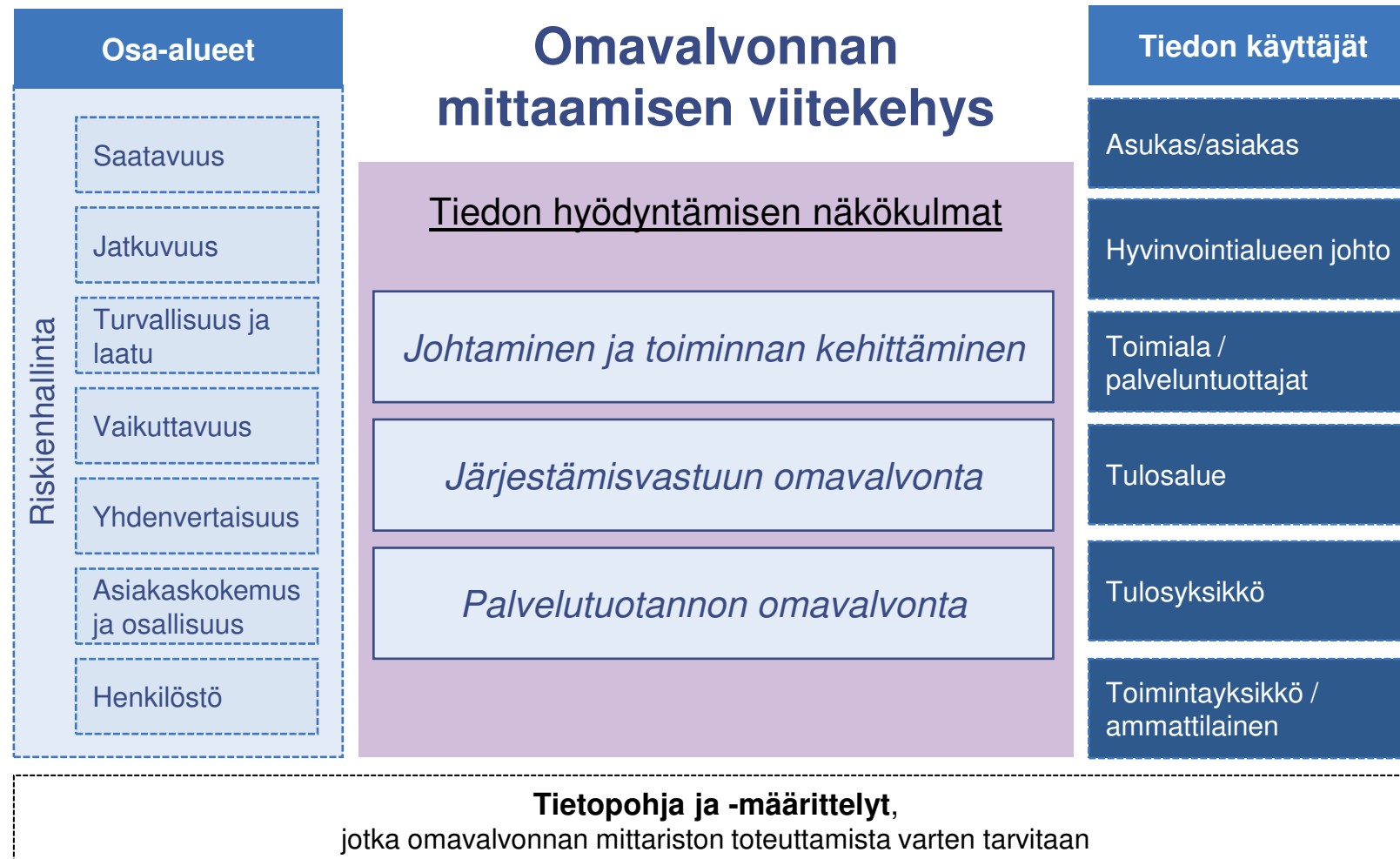
Omavalvonnan kokonaisprosessi ja sen osaprosessit

Tiedon hyödyntäminen omavalvonnan toteuttamisessa

Tiedon hyödyntäminen on keskeinen osa omavalvonnan toteutusta ja sen kuvaavaa kokonaisprosessia, erityisesti seurannan osaprosessia.

Omavalvonnan mittaamisen yhdenmukaisuuden varmistamiseksi omavalvonta-ohjelmassa on määriteltä omavalvonnan mittaamisen viitekehys (kuva), jota sovelletaan yksikötasoisissa omavalvontasuunnitelmissa.

Palvelutuotannon ohjaus ja valvonta

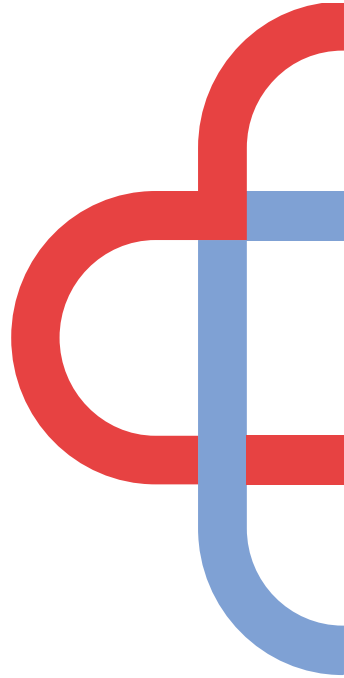

Palveluiden omavalvonnan varmistaminen hyvinvointialueella

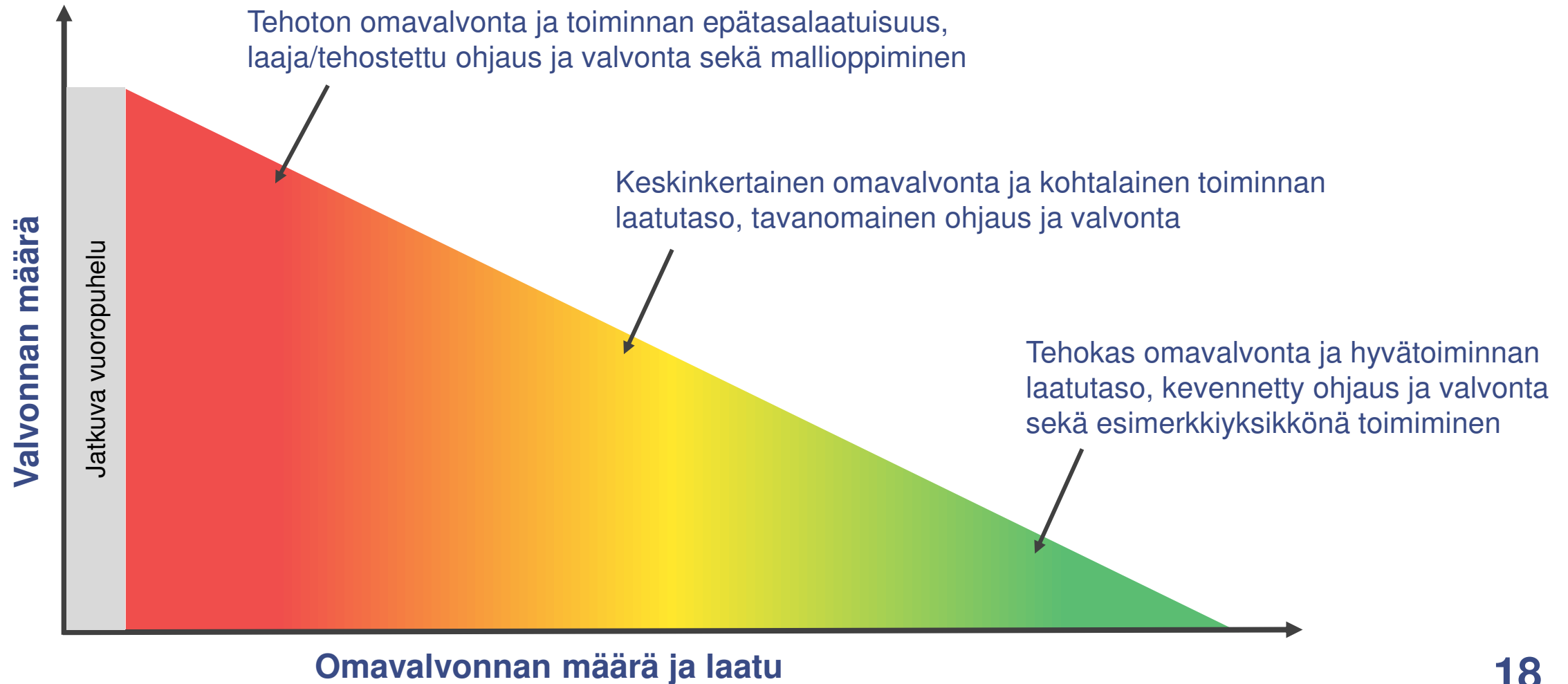
Palvelutuotannon ohjaus ja valvonta on osa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen järjestämisvastuun omavalvontaa. Valvonnan keskeisenä tehtävänä on todentaa ja varmistaa palveluntuottajien ja palveluyksiköiden omavalvonnan toteutuminen sekä palvelujen vaatimustenmukaisuus.

Onnistuessaan palveluntuottajien ohjaus ja valvonta tunnistaa laatua uhkaavat riskit jo ennakkoon ja minimoi mahdollisia henkeen, terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä haittoja sekä niistä aiheutuvia lisäkustannuksia.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueella toteutetaan ennakoivaa, suunnitelmallista ja reaktiivista valvontaa. Kaikissa valvonnan muodoissa on keskeistä omavalvonnan tukeminen ja ohjaus.

Tehokkaasti ja laadukkaasti tuotettu omaoavolventa pienentää raskaampien valvontamuotojen käyttöä

Hyvinvointialueen ohjaus ja valvontamenetelmät

	 Ennakoiva valvonta	 Suunnitelmallinen valvonta	 Jälkikäteis-valvonta
Valvonnan tyyppin kuvaus	Valvontamenettelyt, joiden tavoitteena on pienentää toiminnasta kumpuavia riskejä ennakoivasti omavalvonnan keinoin, sekä kehittää toimintaa kokonaisuutena.	Valvontamenettelyt, jotka ovat ennalta suunniteltuja ja muodostavat läpi koko kalenterivuoden tapahtuvan systemaattisen ja säännöllisen valvontakokonaisuuden.	Valvontamenettelyt, jotka syntyvät toiminnasta nousevista herätteistä.
Mitä erilaisia valvonnan menettelyitä tähän kuuluu?	- Järjestämisvastuun omavalvonta, sekä valvontatiedon tilastointi ja hyödyntäminen - Toimintayksikön omavalvonnan toimintaprosessin todentaminen - Säännöllinen vuorovaikutus, ohjaus ja neuvonta palveluntuottajien kanssa - Työntekijöiden perehdytys ja koulutus Sopimusten seuranta ja valvonta, sekä muu asiakirjapohjainen valvonta ja ohjaus - Yksiköissä tapahtuvan havainnoinnin pohjalta toiminnan korjaaminen ja kehittäminen	- Omavalvonnan vuosikellon mukainen toiminta Ennakoivat ja suunnitelmalliset ohjaus- ja valvontakäynnit Sisäinen auditointi ja omavalvonnan itsearviointi - Informaatiovalvonta eli valvonta ilman valvontakäyntiä ja tilannekuvan muodostaminen - Alueellisten riski-indikaattorien seuranta - Viranomaisvalvonta ja -yhteistyö	- Herätteitä ovat asiakaspalautteet, selvityspyynnot, reklamaatiot, muistutukset ja kantelut sekä työntekijäpalautteet - Toiminnasta nouseva indikaattoreiden pohjalta tehtävä valvonta - Viranomaispalaute Jälkikäteen tehdyt reaktiiviset valvontakäynnit Vakavan vaaratapahtuman tutkinta - Toiminnan poikkeus- ja vaaratilanteiden jälkeinen raportointi ja yhteiset kehityskäytänteet
Todentaminen	Julkaisuvelvollisuus neljän kuukauden välein julkisessa tietoverkossa toteutuneesta kehittämisestä	Ennakoivat ja suunnitelmalliset ohjaus-, arviointi-, tarkastus- ja auditointikäynnit	Jälkikäteen tehdyt reaktiiviset valvontakäynnit Toiminnasta nousevat vakavat vaaratapahtumat Muistutusten ja kanteluiden määrä

Omaavalvonnan suunnittelu, ohjaus ja kehittäminen

Omavalvonnan vuosikello

Omavalvonta hyvinvointialueen laajennetussa johtoryhmässä

Palvelustrategian toteutumisen ja seurannan arviointi
hyvinvointialueen johtoryhmässä

Omavalvonta seuraavan vuoden painopisteiden asettaminen

Hyvinvointialueen asiakas- ja
potilasturvallisuuskypsyysarviointi STM:lle

Omavalvontasuunnitelmien päivitys yksiköiden

Hyvinvointialueen ja valvontaviranomaisten
vuositapaaminen

Omavalvonnan seminaari

Omavalvonta ja palvelustrategia hyvinvointi-
alueen johtoryhmässä

Omavalvonnan ja palvelustrategian osavuositiedon
laatiminen

Organisaation turvallisuuskulttuurin arviointi
henkilöstökysely

Omavalvonnan ja palvelustrategian vuosiraportin laatiminen

Hyvinvointialueen ja valvontaviranomaisten
vuositapaaminen

Omavalvonta ja palvelustrategia
hyvinvointialueen johtoryhmässä

Sosiaali- ja potilasasiavastaava vuosi-
selvityksen laatiminen/ kysely toimialoille

Omavalvontaohjelman päivitys ja
hyväksyminen aluehallituksessa

Hyvinvointialueen palveluyksikkö
päivitys Soteri-rekisteriin

Hyvinvointialueen vuosiselvitys
materiaalin koonti STM:lle

Sosiaali- ja potilasasiavastaavien
vuosiselvitys aluehallitus

Omavalvonnan ja palvelustrategian
osavuositiedon laatiminen

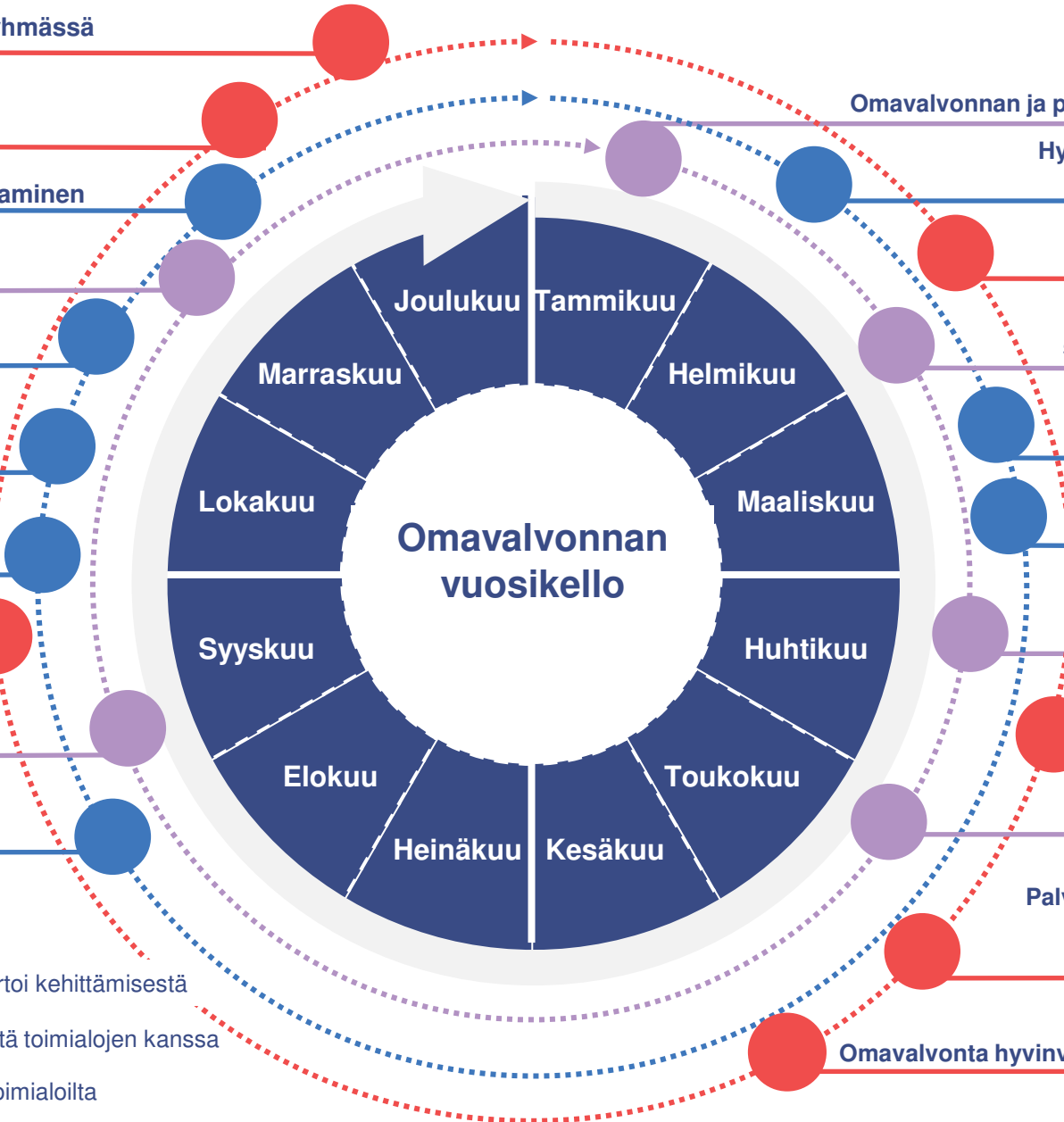
Palvelustrategian toteutumisen ja seurannan
arvio hyvinvointialueen johtoryhmässä/
aluehallitus/ aluevaltuusto

Omavalvonta hyvinvointialueen laajennetussa johtoryhmässä

Aluehallitus ja HVA-johtoryhmät, omavalvontatiimi raportoi kehittämisestä

Toimialat ja järjestämisen tuki, sisältää yhteistä tekemistä toimialojen kanssa

Ulkoiset julkaisut ja selvitykset, sisältää tiedonkeruuta toimialoilta

Omavalvonnan kehittämisen tiekartassa keskitytään kahteen pääteemaan

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue